

UN FILM CLÀSSIC NOMINAT A L'OSCAR Un fotograma de la pel·lícula 'Plácido', dirigida per Luis García Berlanga i estrenada l'any 1961. Jet Films

TEXT **Toni Vall**

LA CLAQUETA QUE EXPLICA LA CENSURA DEL FILM 'PLÁCIDO'

Un petit objecte, segurament peça única, ens permet documentar avui els problemes amb la censura de la mítica pel·lícula de Berlanga

Un objecte pot explicar, per si sol, tota una pel·lícula? I tant que sí! Recordeu, si no, el Sant Grial i l'Arca de l'Aliança d'*Indiana Jones*, el trineu i la bola de neu de *Ciudadà Kane*, el segell de *Xarada*, la baldufa d'*Origen*, les píndoles de *Matrix*, la sabata de *La Ventafores* o l'espasa làser de *La guerra de les galàxies*. Objectes que són imaginari col·lectiu, que ells sols ja són mífics, ja expliquen la pel·lícula a la qual pertanyen i parlen per ella. Quin bon cinèfil no recorda també el motocarro de *Plácido*, aquell rudimentari vehicle que el protagonista –el grandíssim i enyorat Cassen– ha de pagar a terminis i que utilitza per publicitar la campanya d'ajuda als pobres empesa pel règim franquista? Doncs bé, quin gust poder disposar des d'avui també d'un altre objecte per explicar *Plácido*. Un objecte que ja no pot ser més cinematogràfic: una claqueta.

Plácido és un film històric, un clàssic de Luis García Berlanga nominat a l'Oscar a millor film de parla no anglesa, una obra mestra del cinema espanyol que, sempre és bo recordar-ho, es va rodar a Manresa. *Plácido*, a banda de la seva pròpia història argumental, té també una història

política. Com tants films de l'època, va haver de surfejar sobre un problema afegit: la fastigosa censura. La pel·lícula és una crua, punyent i molt esmolada crítica al règim franquista i a la terrible mirada paternalista que tenia sobre les classes socials més desfavorides. La campanya estatal "*Siente un pobre en su mesa*" orbita sobre tot l'argument del film. El govern, com a suposada mesura d'ajuda, estimulava les famílies més acomodades –més ben dit, menys desfavorides– a "adoptar" pobres, pidolaires, rodamons i tota mena de persones sense recursos i convidar-los a un àpat. Berlanga ho retrata amb mestria, amb gran eloqüència, mala bava i aquell estil tan seu, tan empeltat d'humanisme, amb l'ajuda, esclar, del seu més fidel guionista, el gran Rafael Azcona. Doncs bé, era evident que al règim aquella mirada crítica no li faria gens ni mica de gràcia. Berlanga i Azcona van guanyar amb el pas dels anys diversos diplomes *cum laude* en habilitat per esquivar la censura. Però el títol *Siente a un pobre en su mesa* inicialment previst per al film no va passar els filtres ordits pels organismes oficials del servei de cinematografia. Es van haver de buscar, doncs, títols alternatius. El primer va ser *Los bienaventurados*, que semblava una bona opció i amb el qual es va aconseguir iniciar la producció i el rodatge. Un rodatge, per cert, que el productor, el català Alfredo Matas, va fer tot el possible perquè tingués lloc a Catalunya. L'argument del film reclamava que la localització fos una ciutat de províncies amb una notable densitat de població. La capital del Bages va ser l'escollida. Llavors rondant els 50.000 habitants, la ciutat es va entregar entusiasmada al rodatge de *Plácido*, que ha quedat incrustat en la memòria col·lectiva com un episodi estimat i rellevant de la història recent de l'indret. De fet, fa dos anys la ciutat va commemorar amb actes, xerrades i exposicions els seixanta anys de l'efemèride, un rodatge que va comptar amb la decisiva implicació dels manresans, ja que hi ha un bon grapat d'escenes d'exterior en què els extres juguen un paper fonamental.

Un objecte revelador

Arribem a l'instant decisiu d'aquesta història. El meu amic Joan Ginjaume, fabulós botiguer del passatge Arcàdia de Barcelona, incansable rastrejador de tresors per nodrir les ànsies i els somnis de tota mena de col·leccionistes, em va trucar fa poc amb un anunci prometedori: "Tinc un objecte cinèfil que em sembla que t'agradarà molt". De seguida hi vaig fer cap i, en efecte, tenia un tresor a les seves mans. Una petita claqueta de fusta amb un adhesiu enganxat: *Los bienaventurados*. Dir: Luis G. Berlanga. Caram, això és *Plácido*! En efecte, un objecte amb vida i memòria que testimonia el títol provisional que la censura tampoc va acceptar i que finalment es va canviar per una tercera opció més blanca i innòcua impossible: el nom del personatge protagonista, Plácido. Fa de mal dir, però m'atreviria a suggerir que si no és una peça única poc li falta. I d'on va sortir? Al Joan li va portar una senyora amb una sola pista: la seva germana va tenir a veure, d'alguna manera inconcreta i indeterminada, amb la producció de la pel·lícula. La claqueta, segurament amb un tiratge curt, es devia regalar com a objecte commemoratiu de cortesia durant el rodatge o la preproducció. Els anys han passat, *Plácido* s'ha consolidat com un clàssic perenne i s'ha explicat i historiat del dret i del revés. Quin goig poder contribuir a explicar-lo d'una manera nova, amb un petit objecte rescatat del temps i amb vocació de posteritat. ●